

AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA TALABALARNING VATANPARVARLIK KOMPETENSIYASINI MILLIY QADRIYATLAR VOSITASIDA RIVOJLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

*Karimov Dilmurod Abdullahafizovich,
Namangan davlat universiteti tadqiqotchisi*

Annotatsiya, Talabalardavatanparvarlikkompetentsiyasini rivojlantirish, ayniqsa, tobora globallashib borayotgan va axborotga asoslangan jamiyat sharoitida ta'limning muhim jihati hisoblanadi. Ushbu maqolada milliy qadriyatlarining vatanparvarlik qobiliyatini tarbiyalashdagi o'rni va bu qadriyatlarni zamonaviy ta'lim tizimiga integratsiyalashuvi bilan bog'liq pedagogik vazifalar ko'rib chiqiladi. Keng qamrovli tahlil orqali biz axborot jamiyati murakkabliklarini yo'lga qo'yish jarayonida o'quvchilarda vatanparvarlik tuyg'usini tarbiyalash uchun pedagoglar uchun samarali strategiyalar haqida tushuncha berishni maqsad qilganmiz.

Kalit so'zlar: vatanparvarlik kompetensiyasi, milliy qadriyatlar, axborot jamiyati, pedagogik muammolar, raqamli savodxonlik, fuqarolik mas'uliyati, globallashuv, madaniy o'ziga xoslik

РАЗВИТИЕ ПАТРИОТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ ЧЕРЕЗ НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

*Каримов Дилмурод Абдуллахафизович,
научный сотрудник Наманганского государственного университета*

Абстракт. Развитие патриотической компетентности у студентов является важным аспектом образования, особенно в условиях все более глобализованного и информационного общества. В данной статье рассматривается роль национальных ценностей в воспитании патриотизма и педагогические задачи, связанные с интеграцией этих ценностей в современную систему образования. Посредством всестороннего анализа мы стремимся предоставить преподавателям понимание эффективных стратегий, направленных на воспитание патриотизма у учащихся и одновременное преодоление сложностей информационного общества.

Ключевые слова: патриотическая компетентность, национальные ценности, информационное общество, педагогические проблемы, цифровая грамотность, гражданская ответственность, глобализация, культурная идентичность.

DEVELOPMENT OF STUDENTS' PATRIOTIC COMPETENCE THROUGH NATIONAL VALUES IN THE INFORMATION SOCIETY AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

*Karimov Dilmurod Abdullahafizovich,
researcher of Namangan State University*

Abstract. The development of patriotic competence in students is an important aspect of education, especially in the context of an increasingly globalized and information-based society. This article examines the role of national values in the education of patriotism and pedagogical tasks related to the integration of these values into the modern education system. Through a comprehensive analysis, we aim to provide insights into effective strategies for educators to foster patriotism in students while navigating the complexities of the information society.

Key words: patriotic competence, national values, information society, pedagogical problems, digital literacy, civic responsibility, globalization, cultural identity

Kirish. Tez texnologik taraqqiyot va tobora kengayib borayotgan axborot oqimi bilan belgilab qo'yilgan davrda vatanparvarlik tushunchasi jamiyat hamjihatligi va milliy o'ziga xoslikning asosi bo'lib qolmoqda. Vatanga muhabbat va fidoyilik sifatida tushuniladigan vatanparvarlik millat tarixi, madaniyati va qadriyatlarini chuqur qadrlashni o'z ichiga oladi. O'quvchilarda vatanparvarlik ko'nikmalarini shakllantirish fuqarolik burchi va milliy g'urur tuyg'ularini tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq, axborot jamiyati sharoitida bunga erishish o'ziga xos pedagogik muammolar va imkoniyatlarni

taqdim etadi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Raqamli texnologiyalar va internetning keng tarqalgan ta'siri bilan ajralib turadigan axborot jamiyati bilimiga misli ko'rilmagan kirish imkoniyatini ham, madaniy yo'qotish xavfini ham taklif qiladi. Talabalar bugungi kunda ko'plab global istiqbollari va axborot manbalari bilan tanishadilar, bu esa ularning milliy qadriyatlar haqidagi tushunchalarini boyitishi va murakkablashtirishi mumkin. Bu ikki tomonlamalik pedagoglar oldiga muhim savolni qo'yadi: axborot jamiyati afzalliklaridan foydalangan holda o'quvchilarda vatanparvarlik va milliy o'zlikni anglash tuyg'ularini qanday tarbiyalashimiz mumkin?

Milliy qadriyatlar - mamlakat o'ziga xosligi bilan bog'liq bo'lgan tamoyillar va e'tiqodlar vatanparvarlik qobiliyatini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bu qadriyatlar xalqning tarixiy merosi, madaniy an'analari va ijtimoiy me'yorlarini o'z ichiga oladi va milliy o'ziga xoslikning asosini tashkil qiladi. Ushbu qadriyatlarni ta'lim tizimiga integratsiya qilish talabalarda tegishlilik va mas'uliyat hissini tarbiyalash uchun juda muhimdir.

Pedagogik vazifa ushbu milliy qadriyatlarni o'quv dasturi va o'rganish tajribasiga raqamli asrning chalg'itishi va ta'siri ostida talabalar bilan rezonanslashadigan tarzda samarali kiritishdan iborat. Vatanparvarlik qadriyatlarini o'rgatishning an'anaviy usullari zamonaviy texnologiyalardan foydalanadigan interaktiv va qiziqarli yondashuvlarni o'z ichiga olishi uchun rivojlanishi kerak.

Ushbu maqola axborot jamiyatida milliy qadriyatlar orqali o'quvchilarda vatanparvarlik kompetensiyasini shakllantirishning ko'p qirrali mohiyatini o'rganadi. Unda vatanparvarlik kompetensiyasining tarkibiy qismlari, milliy qadriyatlarining o'rni va bu boradagi pedagogik vazifalar o'rganiladi. Samarali strategiyalarni tahlil qilish va ilg'or tajribalarni namoyish etish orqali ushbu tadqiqot o'qituvchilarga kelajak avlodda chuqur vatanparvarlik tuyg'usini tarbiyalash uchun amaliy tushunchalar berishga qaratilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqot orqali biz milliy merosning boyligini bugungi axborot jamiyatining dinamik va globallashtirilgan konteksti bilan muvozanatlash, talabalarining bilimli, mas'uliyatli va vatanparvar fuqarolar sifatida shakllanishini ta'minlash muhimligini ta'kidlashga intilamiz.

Vatanparvarlik kompetensiyasi shaxslarga o'z millatining madaniy, ijtimoiy va siyosiy hayotini qadrlash va unga hissa qo'shish imkonini beradigan ko'nikma, munosabat va bilimlarni o'z ichiga oladi. Bu milliy tarix, urf-odat va qadriyatlarni chuqur anglashni, shuningdek, umumiy farovonlik va fuqarolik faolligiga sadoqatni o'z ichiga oladi.

Vatanparvarlik kompetensiyasining tarkibiy qismlari

- Bilimlar: Milliy tarix, ramzlar va qadriyatlarni tushunish.
- Ko'nikmalar: tanqidiy fikrlash, fuqarolik ishtiroki va qaror qabul qilish.
- Munosabatlar: sadoqat, hurmat va millatga tegishlilik hissi.

Milliy qadriyatlar vatanparvarlik qobiliyatini rivojlantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Bu qadriyatlar xalq va uning xalqini belgilovchi tarixiy, madaniy va axloqiy tamoyillarni aks ettiradi. O'quvchilarda vatanparvarlik tuyg'usini tarbiyalashda milliy qadriyatlarni o'quv dasturiga kiritish muhim ahamiyatga ega.

Asosiy milliy qadriyatlar

- Madaniy meros: milliy an'analar, tillar va san'atni saqlash va targ'ib qilish.
- Fuqarolik mas'uliyati: jamiyat va davlat ishlarida faol ishtirok etishni rag'batlantirish.
- Ijtimoiy hamjihatlik: millat ichidagi turli guruhlar o'rtasida birlik va o'zaro hurmatni rivojlantirish.

Raqamli texnologiyalarning keng tarqalishi va ma'lumotlarning ko'pligi bilan ajralib turadigan axborot jamiyati talabalar o'rtasida vatanparvarlik kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan o'qituvchilar uchun imkoniyatlar va muammolarni keltirib chiqaradi. Raqamli asr o'rganish va jalb qilish uchun yangi yo'llarni taklif qilsa-da, milliy qadriyatlar va vatanparvarlik tuyg'usini singdirish sa'y-harakatlariga putur etkazadigan murakkabliklarni ham keltirib chiqaradi. Ushbu muammolarni tushunish samarali pedagogik strategiyalarni ishlab chiqish uchun juda muhimdir.

Axborot jamiyatidagi asosiy muammolardan biri axborotning haddan tashqari yuklanishidir. Talabalar turli manbalardan, jumladan, ijtimoiy media, yangiliklar veb-saytlari va onlayn forumlardan katta hajmdagi ma'lumotlar bilan bombardimon qilinadi. Doimiy ma'lumotlar oqimi o'quvchilarni to'sib qo'yishi mumkin, bu ularga nima muhim va ishonchli ekanligini aniqlashni qiyinlashtiradi. Bunday sharoitda milliy qadriyatlar va vatanparvarlik tarbiyasi bevosita va shov-shuvli mazmunga botib ketishi

mumkin.

Axborot jamiyati o'z mohiyatiga ko'ra global xususiyatga ega bo'lib, talabalarni turli madaniyatlar, mafkuralar va istiqbollari bilan tanishtiradi. Bu fosh qilish boyitsa ham, milliy qadriyatlarni susaytirishi va milliy o'zlikni anglashni zaiflashtirishi ham mumkin. Talabalar ko'proq global dunyoqarashni qabul qilishlari mumkin, bu qimmatli bo'lsa-da, ba'zan o'z milliy merosi va qadriyatlarini qadrlashning pasayishiga olib kelishi mumkin. Global ongni kuchli milliy o'zlikni anglash bilan muvozanatlash muhim pedagogik muammodir.

Raqamli texnologiyalarning keng tarqalganligiga qaramay, barcha talabalar ham ushbu resurslardan teng foydalanish imkoniyatiga ega emaslar. Raqamli tafovut, ya'ni zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga ega bo'lganlar va foydalana olmaydiganlar o'rtasidagi tafovut ta'lim natijalarida nomutanosiblikni keltirib chiqarishi mumkin. Raqamli vositalardan foydalanish imkoniyati cheklangan talabalar innovatsion usullarda milliy qadriyatlar va vatanparvarlik tarbiyasi bilan shug'ullanish imkoniyatlarini qo'ldan boy berishi mumkin. Bu bo'linish mavjud tengsizliklarni kuchaytirishi va vatanparvarlik qobiliyatining rivojlanishiga to'sqinlik qilishi mumkin.

Axborot jamiyatida axborotni tanqidiy baholash qobiliyati har qachongidan ham muhimroqdir. Talabalar murakkab media landshaftida harakat qilish, ishonchli manbalarni aniqlash va global ommaviy axborot vositalarining milliy o'ziga xoslikka ta'sirini tushunish uchun tanqidiy media savodxonligi ko'nikmalarini rivojlantirishlari kerak. Biroq, bu ko'nikmalarni rivojlantirish har tomonlama va barqaror ta'lim sa'y-harakatlarini talab qiladi. Ko'pgina talabalar ushbu kompetensiyalarni samarali rivojlantirish uchun zarur bo'lgan yo'l-yo'riq va manbalarga ega bo'lmasligi mumkin.

Talabalarni vatanparvarlik tarbiyasiga jalb qilish o'yin-kulgi va ma'lumotlar ularning qo'llarida oson bo'lgan davrda qiyin bo'lishi mumkin. Ma'ruzalar va darsliklar kabi vatanparvarlik qadriyatlarini o'rgatishning an'anaviy usullari raqamli mahalliy talabalarning e'tiborini jalb qila olmasligi mumkin. O'qituvchilar vatanparvarlik ta'limini dolzarb va qiziqarli qilishning innovatsion usullarini topishlari kerak, raqamli vositalar va interfaol ta'lim usullaridan foydalangan holda o'zlariga tanish bo'lgan platformalarda talabalar bilan bog'lanishlari kerak.

Axborot jamiyati o'quvchilarning milliy qadriyatlar va tarix haqidagi tushunchalarini buzishi mumkin bo'lgan noto'g'ri ma'lumotlar va targ'ibotlarga boy. Yolg'on hikoyalar va noxolis ma'lumotlar Internetda tez tarqalib, o'quvchilarning vatanparvarlik qobiliyatini rivojlantirishga zarar etkazishi mumkin bo'lgan tushuncha va munosabatlarni shakllantirishi mumkin. O'qituvchilar to'g'ri, muvozanatli va keng qamrovli ta'lim mazmunini taqdim etish orqali noto'g'ri ma'lumotlarga qarshi kurashish uchun astoydil harakat qilishlari kerak.

Nihoyat, o'qituvchilar oldida vatanparvarlik tarbiyasining an'anaviy usullarini raqamli texnologiyalardan foydalanadigan innovatsion yondashuvlar bilan muvozanatlash muammosi turibdi. O'rnatilgan amaliyotlar orqali milliy qadriyatlarni asrab-avaylash va o'rgatish muhim bo'lsa-da, bu qadriyatlarni zamonaviy, texnologiya asosidagi ta'lim tajribalariga integratsiya qilish bugungi kun o'quvchilarini jalb qilish uchun zarurdir. Bu muvozanatni topish uchun ijodkorlik, moslashuvchanlik va ta'lim mazmunini ham, mavjud texnologik vositalarni ham chuqur tushunish talab etiladi.

Raqamli asrda, jadal texnologik taraqqiyot va axborotning haddan tashqari oqimi bilan ajralib turadi, talabalarda vatanparvarlik kompetensiyasini rivojlantirish vazifasi o'ziga xos pedagogik muammolarni keltirib chiqaradi. O'quvchilarda vatanparvarlik, fuqarolik mas'uliyatini tarbiyalashda milliy qadriyatlarning ta'lim-tarbiya tizimiga singdirilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq, o'qituvchilar bir qator to'siqlarni, jumladan, axborotning haddan tashqari yuklanishi, globallashtirish tufayli madaniy susayishi, raqamli tafovut, tanqidiy media savodxonligi, ishtirok etish va dolzarblik muammolari, noto'g'ri ma'lumotlar va an'analar va innovatsiyalar o'rtasidagi muvozanatni engishlari kerak.

Ushbu qiyinchiliklarga qaramay, axborot jamiyati vatanparvarlik tarbiyasini kuchaytirish uchun misli ko'rilmagan imkoniyatlarni ham taqdim etadi. Raqamli vositalar va platformalardan bugungi kun talabalari bilan rezonanslashadigan interaktiv, qiziqarli va mazmunli o'rganish tajribasini yaratish uchun foydalanish mumkin. Ushbu texnologiyalardan foydalangan holda o'qituvchilar milliy qadriyatlarni ta'sirchan va tushunarli tarzda taqdim etishlari mumkin, bu esa o'quvchilarda o'z madaniy merosini chuqur qadrlash va milliy o'zlikni anglash tuyg'usini rivojlantirishni ta'minlaydi.

Axborot jamiyatining murakkabliklarini hal qilish uchun pedagoglar ko'p qirrali yondashuvni qo'llashlari kerak. Bunga milliy qadriyatlarni turli fanlar bo'yicha o'quv dasturiga kiritish, interfaol

va tajribaviy o'rganish usullarini qo'llash, jamoatchilik ishtirokini rag'batlantirish va tanqidiy media savodxonligi ko'nikmalarini rivojlantirish kiradi. Bu orqali pedagoglar o'quvchilarni vatanparvarlik kompetensiyasi uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va munosabatlar bilan qurollantirishlari mumkin.

Oxir oqibat, maqsad o'z millati farovonligi uchun sodiq, bilimli, mas'uliyatli va faol fuqarolarni etishtirishdir. Vatanparvarlik tarbiyasiga strategik va innovatsion yondashuv orqali nafaqat o'z milliy qadriyatlarini anglaydigan va qadrlaydigan, balki o'z mamlakatining ijtimoiy, madaniy va siyosiy hayotiga faol hissa qo'shadigan o'quvchilar avlodini tarbiyalash mumkin.

Axborot jamiyatida vatanparvarlik qobiliyatini rivojlantirish yo'li davom etmoqda va o'qituvchilardan doimiy moslashish va ijodkorlikni talab qiladi. Rivojlanayotgan raqamli landshaftga va o'z talabalarining ehtiyojlariga moslashgan holda, o'qituvchilar zamonaviy dunyoning qiyinchiliklari va imkoniyatlari sharoitida bardosh beradigan vatanparvarlik tuyg'usini muvaffaqiyatli tarbiyalashlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi 2017 yil 7 fevral, PF4947-son farmoni. 2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 5 iyundagi "Yoshlarga oid davlat siyosati" to'g'risidagi Farmoni.

2. O'zbekiston Respublikasining 2016 yil 14 sentyabrdagi "Yoshlarga oid davlat siyosati" to'g'risida»gi Qonun (O'RQ-406-son).

3. B.Ziyomhammadov. Pedagogika. O'quv qo'llanma. Toshkent, 2006.

4. Ibrohimov A. va boshq. Vatan tuyg'usi. T., 1998

5. <https://religions.uz/uz/news/detail?id=711>

6. UNESCO. (2020). Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and Education. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.